

Imitaties uit Jingdezhen

1 Opstelling historische imitaties in de tentoonstelling 'Jingdezhen. 1000 jaar porselein' in Museum Prinsenhof Delft, maanvaas: collectie Rijksmuseum, overige: privécollecties

Een reportage van de Chinese porseleinindustrie

In de antiekhandel en op veilinghuizen is het een ware nachtmerrie: imitaties van Chinees porselein. Zeker omdat Chinees porselein van hoge kwaliteit vaak veel geld opbrengt. In de porseleinstad Jingdezhen, waar het meeste porselein wordt geproduceerd, schuilt deze wereld van imitaties achter de gangbare porseleinindustrie. Tijdens een van mijn reizen naar Jingdezhen mocht ik mee met een expert die porseleinateliers helpt om historisch porselein te imiteren. In dit artikel geef ik op basis van mijn ervaringen inzicht in deze hedendaagse imitatiemarkt van Jingdezhen.¹

Suzanne Klöver

2 Antiekwinkel in Jingdezhen met imitaties van 'warenhuisporselein' dat vanaf ongeveer 1880 in Jingdezhen werd gemaakt voor de exportmarkt

Tentoonstelling

In de tentoonstelling *Jingdezhen. 1000 jaar porselein* in Museum Prinsenhof Delft wordt er aandacht gegeven aan de geschiedenis van porseleinproductie die al vanaf de Song-dynastie (960-1279) de exportmarkt veroverde. Deze tentoonstelling gaat ook in op het namaken van historische voorwerpen, omdat dit niet los gezien kan worden van de

geschiedenis van de productie van porselein in Jingdezhen (afb.1).

Waar kun je het kopen?

Hedendaagse historische imitaties van porselein worden in groten getale op de markt aangeboden, en de kwaliteit van dergelijke historische stukken varieert enorm. Zelfs vrij recent porselein zoals het 'wa-

renhuisporselein' dat eerder in een artikel in Vormen uit Vuur werd besproken, wordt nagemaakt (afb 2).² Op de grote antiekmarkten zoals in Beijing en Hong Kong kun je allerlei zogenaamd antieke stukken vinden - zelfs archeologische. Unieke voorwerpen lijken hier voor het oprapen te liggen. Tussenhandelaren doen hier, maar natuurlijk ook in Jingdezhen, hun inkopen. Ook in Nederland kun je historische imitaties van Chinees porselein tegenwoordig makkelijk vinden via het internet, websites zoals AliExpress en Catawiki staan er vol mee.

Hybride wereld van handel, museale wereld en archeologie

In Nederland zijn de wereld van de kunsthandel en de archeologische en museale wereld vrijwel van elkaar gescheiden. Dit met oog op de ethiek, waarbij conservatoren en archeologen kunnen opereren in het belang van de instelling waar zij voor werken. Daarbij is de westerse definitie van antiek dat voorwerpen minstens honderd jaar oud moeten zijn. In de Chinese cultuur wordt er op een andere manier omgegaan met geschiedenis en tijd. Confucius (circa 551 - 479 v.C.) en zijn volgers zagen hun voorouders als culturele helden die met hun correcte gedrag als blauwdruk voor de huidige beschaving konden dienen.³ De geschiedenis en het heden zijn daarbij continu in contact met el-

kaar. De ouderdom, in de zin van tijd, van objecten betekent op deze manier weinig. Een antiquair in Jingdezhen heeft daarom een andere rol dan in Nederland, en verkoopt ook nieuw gemaakte historische stukken die hij meestal zelf laat produceren. Mede door de confucianistische benadering is het maken van historisch porselein inclusief de merken inmiddels een eeuwenoude traditie in Jingdezhen. De eerste Ming-keizers gaven al opdracht om voorwerpen te kopiëren. Een eerbetoon aan betere tijden, waarbij het draait om schoonheid en waardering van de voorouders van de Chinese cultuur. Een voorbeeld van een historische kopie uit het einde van de zeventiende eeuw is de kom in de collectie van Museum Prinsenhof Delft (afb. 3). Ondanks het zes-karaktermerk van keizer Chenghua (1465-1487) onderop de kom en een decoratie die vergelijkbaar is met dat van keizerlijk porselein uit deze periode, kan dit stuk gedateerd worden in de regeringsperiode van keizer Kangxi (1662-1722). Naast hun rol als kennisinstituut, werken Chinese musea en het Archeologisch Instituut in Jingdezhen zelfs actief mee aan de verbreding van de kennis van porseleinproducenten. In 2015 heeft de nieuwzender Al Jazeera een item gemaakt over de imitatiemarkt van Jingdezhen.⁴ Daarin ging de verslaggever op zoek naar de manier waarop je een perfecte historische imitatie van

porselein kon kopen die niet voor echt onder zou doen bij grote veilinghuizen zoals Sotheby's en Christie's. Hij filmde hiervoor met een verborgen camera. Een tussenpersoon bracht de journalist in contact met een werkplaats die porselein vervalste. Deze tussenpersoon was herkenbaar als een medewerker van het Archeologisch Instituut van Jingdezhen. En dit is geen uitzondering. Veel Chinese archeologen onderhouden goede contacten met producenten van historisch porselein. Zelfs sommige niet-archeologische studenten krijgen de kans om stage te lopen bij de archeologische dienst, ook al is het niet de bedoeling om zelf een baan in de Chinese erfgoedsector te vinden. Zo liep er tijdens mijn laatste bezoek in 2019 een student economie stage bij het Archeologisch Instituut van Jingdezhen. Zijn vader, een porseleinproducent, wilde dat zijn zoon het originele materiaal van hoge kwaliteit leerde herkennen om deze kennis in het familiebedrijf te gebruiken. Het netwerk is dus van belang.

Naast verslaggeving door zenders zoals Al Jazeera wordt er ook elders steeds meer aandacht gegeven aan de imitatiemarkt van Jingdezhen. Een publicatie over de porseleinstad Jingdezhen die in Nederland nog weinig aandacht heeft gekregen is *China's Porcelain Capital. The Rise, Fall and Reinvention of Ceramics in Jingdezhen* van Maris Boyd Gillette. Zij deed onderzoek naar

het leven van kunstenaars, ambachtslieden en werklieden in de Chinese stad in relatie tot de productie van porselein in de periode 1644-2010. In haar onderzoek heeft ze ook een hoofdstuk gewijd aan historische replica's en imitaties op de kunstmarkt.⁵ Ook Anne Gerritsen schrijft in haar *The City of Blue and White* een epiloog over de schervenmarkt in Jingdezhen en de wereld van het antiek, waarbij ook imitaties onderdeel zijn van de economische vooruitgang van de stad.⁶ Toch is onderzoek naar deze specifieke markt nog niet volledig en lijkt de productie en distributie van historische imitaties elk jaar groter te worden.

4a en b

Beoordeling door professor
Lei van een knobbellles met
dop in een monochroom
groen glazuur

5

Stemcup, replica Yuan-
dynastie, 2019, privécollectie,
foto Marco Zwinkels

6a, b en c
Uitleg door professor Lei
over het namaken van
Yuan-porselein met de
eigenaar van Xilanxuan
Ceramics Co.

Rondje imitatie-ateliers

In maart 2019 sloot ik aan bij een bezoek van professor Lei, oud-directeur en expert van het zogenaamde *Folk Museum* aan de Zhe Jiang road in Jingdezhen. Inmiddels woont Lei in Shanghai, maar hij werkt nog wel samen met de verschillende instituten en musea. We gingen naar een aantal porseleinateliers, waarvan ik er twee uitlecht. Het eerste bezoek werd gebracht naar aanleiding van een vraag van het Shanghai Museum. Zij waren benaderd door een porseleinproducent in Jingdezhen die een fles uit de collectie van het museum probeerde na te maken. Het ging om een knobelfles

met een dop uit de periode van keizer Jiajing (1522-1566) in een monochroom groen glazuur (afb. 4a en b). De vorm van de fles werd beoordeeld, waarbij gesteld werd dat de buik iets platter moest zijn. Daarna werd de kleur van het glazuur bediscussieerd. De productie kon aan de slag met verbeteringen. De reis werd vervolgd naar een fabriek die zich specialiseert in Yuan-porselein (1279-1368): *Xilanxuan Ceramics Co.* aan de Ciyuan road in Jingdezhen. Het is een groot atelier met meerdere werknemers en een grote winkel. Een stemcup in de tentoonstelling *Jingdezhen. 1000 jaar porselein* is afkomstig uit dit atelier (afb. 5). In de ontvangstruimte van deze porseleinproducent bekeken we scherven van verschillende kwaliteiten Yuan-porselein die gevonden waren in de regio van Jingdezhen (afb. 6a t/m c). Naast de juiste kleur blauw en de witheid van het porselein is het volgens de kenners in China vooral van belang om te weten op welke manier er geschilderd moet worden. Er wordt uitgelegd dat de lijnen op het Yuan-porselein een dansende beweging hebben. Daarnaast keken de meesters in vroeger tijden als eerste naar de glans van het glazuur. Hoe doffer de glans, des te lager de kwaliteit. De plaats in de oven tijdens het bakken heeft invloed op al deze kenmerken en zorgt dus voor een kwaliteitsverschil. En al deze kenmerken worden nu ingezet om de mooiste voorwerpen na te maken.

Van imitatie naar vervalsing

Een atelier in Jingdezhen dat perfecte kopieën van historisch porselein maakt, specialiseert zich slechts in één periode. Volgens professor Lei mag het atelier vervolgens de precies nagemaakte objecten niet als 'echt' verkopen en tekent het hier een contract voor. In de documentaire van Al Jazeera wordt dit eveneens genoemd. Echter, hoe de klant vervolgens omgaat met de historische kopie, ligt buiten de invloedssfeer van de porseleinfabrikant. Als het object door de klant wordt aangeboden bij een veilinghuis, is de maker dus niet aansprakelijk. Ook Boyd Gillette noemt deze manier van het afschuiven van verantwoordelijkheid door een porseleinmaker die ze interviewde: *'He was fully aware that the dealers who purchased his replicas might choose to sell them as genuine antiques. "It is none of my business what they do with my pots," Yang told me. "I sell them as replicas."*¹ Maar zij schrijft ook over de deals die er gesloten worden tussen de namaakporseleinhandel en veilinghuizen, waarbij zelfs ook de *provenance*, oftewel de herkomst van een stuk, wordt vervalst.⁸

Tot slot

Is het nog wel mogelijk om echt oude stukken van de nieuw gemaakte imitaties te onderscheiden? Dat lijkt zeker het geval, want een groot aantal objecten dat wordt aangeboden heeft niet de hoge kwaliteit van de oude stukken. Daarnaast kunnen nieuwe dateringstechnieken wellicht uitkomst bieden. Maar wat gebeurt er als al het antiek - in de westerse betekenis - onderzocht zou worden? Door een glimp die ik van de imitatie-markt in Jingdezhen heb opgevangen, denk ik dat het aandeel 'imitatie' groter is dan tot nu toe gedacht. Tot die tijd kunnen we beter blijven genieten van al dat mooie porselein dat er gemaakt is. Een ding is zeker: het is een aanvullend hoofdstuk in de geschiedenis van meer dan duizend jaar porseleinproductie in Jingdezhen.

Jingdezhen. 1000 jaar porselein

t/m 9 januari 2022 Museum Prinsenhof Delft www.prinsenhof-delft.nl

Literatuur

S. Chao, 101 *East, China's Antiques: Faking it*, Al Jazeera 26 november 2015

M. Boyd Gillette, *China's Porcelain Capital. The Rise, Fall and Reinvention of Ceramics in Jingdezhen*, Londen 2016

S. Klüver, 'Warenhuisporselein. Een onbekende groep exportporselein in familie verte-stijl. De Collectie Bolwerk', *Vormen uit Vuur* 223 (2014), nr. 1, pp. 80-89

A. Gerritsen, *The City of Blue and White*, Cambridge 2020

Noten

1 Van 2016 tot en met 2019 ben ik als conservator kunstrijverheid jaarlijks 1 à 2 keer naar Jingdezhen gereisd vanwege de toenmalige stedenband tussen de steden Delft en Jingdezhen en de voorbereidingen van de geplande tentoonstellingen *Verboden porselein. Exclusief voor de keizer* (2017) en *Jingdezhen. 1000 jaar porselein* die loopt tot 9 januari 2022 bij Museum Prinsenhof Delft.

2 Klüver 2014, pp. 80-89
3 Meer informatie over deze visie is te vinden in L. von Falkenhausen, *Chinese Society in the Age of Confucius (1000-250 BC) - The Archaeological Evidence*, Los Angeles 2006; Maar ook Craig Clunas geeft in zijn *Empire of Great Brightness, Visual and Material Cultures of Ming China, 1368 - 1644*, een goed voorbeeld van een Boeddhistisch reliëf dat in 1516 opnieuw is gedateerd en 'gemerkt' met het 11de jaar van Jiajing, terwijl het stuk al duizend jaar oud was, Londen 2007 p. 25

4 Chao, 101 *East, China's Antiques: Faking it*, hierin werd ingegaan op de imitatiemarkten van porselein en jade in China.
5 Boyd Gillette 2016, pp. 104-109
6 Gerritsen 2020, pp. 227-236
7 Boyd Gillette 2016, p. 106
8 Boyd Gillette 2016, pp. 108-109